

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Факультет соціології

Кафедра галузевої соціології

Розробник:
Черних Г.А., к.соц.н., асистент кафедри галузевої соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО
В.о. зав. кафедри галузевої соціології

(підпис) Безрукова О.А.
(прізвище та ініціали)
Протокол № 8 від «28» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ МОВИ
для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень магістр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни вибіркова

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії Червінська Т.Г.

Форма навчання	денна
Навчальний рік	20__/20__
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Черних Г.А.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2020

1. Мета дисципліни: сформувати у студентів розуміння об'єкта і предмету соціології мови, складних зв'язків між суспільством і мовою, уявлення про проблеми та принципи вивчення мовної варіативності в масових вербальних комунікаціях, функціональні моделі мови, а також уявлення про мережу методів сучасних соціолінгвістики та соціології мови.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- здатність до пошуку, обробки й аналізу соціальних знань з різних джерел;
- володіння елементарними навичками: аналізу, синтезу, командної роботи, організації комунікації.
- вміння працювати з соціологічними методами отримання емпіричних даних.
- володіння елементарними навичками комп'ютерної роботи з масивами соціологічних даних.

3. Анотація навчальної дисципліни: «соціологія мови» сприяє опануванню принципів вивчення мовної варіативності в масових вербальних комунікаціях та моделі опису мовних варіацій завдяки знанню функціональних моделей мови в масових вербальних комунікаціях. Вивчення дисципліни дозволить випускникам факультету вільно оперувати термінами соціології мови; розробляти програму та інструментарій досліджень задля пізнання символічної реальності; користуватися логікою практичного застосування методу символічного аналізу; виявляти латентні тенденції та функції, що властиві комунікативній реальності.

4. Завданнями (навчальними цілями) даної дисципліни є формування таких компетентностей:

- здатність застосовувати сучасні та новітні соціологічні концепції й теорії для аналізу та інтерпретації соціальних явищ і процесів, (фк1)
- здатність здійснювати критичний аналіз теоретичної, методологічної та практичної фахової літератури, (фк14)
- вміння вести наукову дискусію та розширювати досвід участі в публічних обговореннях соціальних проблем (фк24).

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (1- знати; 2- вміти; 3-комунікація; 4- автономність та відповідальність)	Форми (або методи і технології) викладання та навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінки	Відсоток у підсумковій оцінці
	Результат навчання			
1.1	Знати принципи вивчення мовної варіативності в масових вербальних комунікаціях та моделі опису мовних варіацій	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмова робота, контрольна робота;	20
1.2	Знати функціональні моделі мови в масових вербальних комунікаціях	Лекція, семінар, самостійна робота	есе; контрольна робота; письмова робота;	20
1.3	Знати історію та сучасний стан соціологічної концепції мови (логіко-семіологічну, герменевтичну, феноменологічну та інші складові)	Лекція, семінар, самостійна робота	доповідь	15
2.1	Вміти вести роботи з науковими та літературними джерелами щодо соціології мови	Лекція, семінар, самостійна робота	контрольна робота; есе, рецензування статті	15
2.2	Вміти застосовувати навички емпіричних методів досліджень в межах досліджень соціології мови	Лекція, семінар, самостійна робота	контрольна робота; есе; аналіз практичної ситуації	30

6. Співвідношення результатів вивчення дисципліни з програмними результатами навчання:

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2
Програмні результати навчання (назва)					
Застосовувати новітні соціологічні теорії та методи аналізу соціальних явищ та процесів. (прн8)	+			+	+
Демонструвати вміння здійснювати критичний аналіз теоретичної, методологічної та практичної фахової літератури (прн20)			+	+	+
Вміти вести наукову дискусію та розширювати досвід участі в публічних обговореннях соціальних проблем. (прн30)		+		+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. *письмова робота: РН1.1, РН1.2 – 15/10 балів*
2. *написання есе: РН1.2, РН 2.1, РН 2.2. – 15/10 балів*
3. *рецензування статті: РН 2.1 – 15/10 балів*
4. *аналіз практичної ситуації: РН2.2 – 15/10 балів*
5. *доповідь: РН1.3 – 10/6 балів*
6. *виконання контрольної роботи: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2 – 30 балів/14*

- підсумкове оцінювання: у формі заліку – як сумарний результат накопичених за семестр балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум – 60 балів, для одержання заліку обов'язковим є написання контрольної роботи та відпрацювання пропущених семінарських занять з кожної невідпрацьованої теми дисципліни.

7.2 Організація оцінювання:

Письмова робота - це вид самостійної роботи, який студенти виконують при опрацюванні тем 1-2, в 2 етапи: 1 етап – підготовка тексту роботи і надсилання його викладачу для перевірки і зарахування, 2 етап – обговорення і оцінювання результатів цієї роботи на 1 семінарському занятті.

Есе – самостійна робота студента за підсумками вивчення теми 3. Надсилається викладачу для оцінювання за визначеним графіком.

Рецензування статті – це вид самостійної роботи, який студенти виконують після вивчення теми 4 та 5 протягом 2 тижнів і надсилають для перевірки на електронну пошту викладача.

Аналіз практичної ситуації - це вид самостійної роботи, який студенти отримують разом із планом практичного заняття по темі 5 і виконують у процесі підготовки до цього заняття. Результати роботи презентуються на одному із семінарських занять по відповідній темі.

Доповідь – вид самостійної науково-дослідної роботи, який студенти виконують після вивчення тем 1-5, де студенти розкривають суть досліджуваної проблеми – в усній формі; наводить різні точки зору, а також власні погляди на неї.

Контрольна робота виконується на останньому семінарському занятті, після опрацювання студентом тем 1-5.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№	Назва та номер теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота студентів
1.	Соціологія мови в структурі соціологічного знання. Предмет та завдання соціології мови.	2	4	12
2.	Основні філософсько-лінгвістичні підходи до вивчення мови.	2	4	12
3.	Соціальна диференціація мови як фактор вербальних масових комунікацій: піджини та креольські мови в масових комунікаціях	2	4	12
4.	Мовна еволюція як соціальний процес. Білінгвізм і диглосія в масових комунікаціях	2	4	12
5.	Володіння мовою як соціально-лінгвістична проблема: мовна ситуація та мовна політика.	2	2	12
Контрольна робота			2	
ВСЬОГО:		10	20	60

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **10 год.**

Семінарські заняття – **20 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендована література

Основна:

1. Вахтин Н. Б. Социолінгвістика и социология языка / Учебное пособие. / Н. Б. Вахтин, Е. В. Головкин. – 2004. – 336 с. – [Електронний ресурс]: <http://padabum.com/d.php?id=29120>
2. Макушева М. О. Предметное поле социологии языка // Вестник Института социологии. 2012. № 5. С. 216-228
3. Ташенко А.Ю. Розвиток соціології мови / Ташенко А.Ю. // Ринок праці та зайнятість населення. – К., 2010. – № 3 (24). – С. 35-39.
4. Ташенко А.Ю. Характер напрямків досліджень сучасних представників соціології мови / Ташенко А.Ю., Яковенко Ю.І. // Соціальні технології: Зб. наук. праць. № 56. – Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2012. – С. 39-60.

Додаткова:

1. Антошкіна Л., Красовська Г., Сигеда П., Сухомлинов О. Соціолінгвістика: навчальний посібник. Донецьк: ТОВ "Юго-Восток Лтд", 2007.
2. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики. – К., 2003. – 281 с.
3. Белл Р. Социолінгвістика: Цели, методы и проблемы / Р. Белл. – М., 1980.
4. Беликов В. И. Социолінгвістика. Учебник для бакалавриата и магистратуры / В.И. Беликов, Л. П. Крысин/ 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Издательство Юрайт, 2015. — 337 с. 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт, 2015. — 337 с.

5. Брайт У. Введение: параметры социолінгвістики / У. Брайт // Новое в лингвистике. – Вып. VII. – М., 1975. – С. 34–41.
6. Даниленко В.П. Языковая картина мира в гипотезе Сепира-Уорфа / В.П. Даниленко. – Режим доступа : www.islu.ru/danilenko/articles/sepirkart.htm
7. Козлова М.С. Идея языковых игр / М.С. Козлова // Философские идеи Людвига Витгенштейна. – М., 1996.
8. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики / Л. Масенко – К., 2010. – 246 с.
9. Ніколаєнко Л. Еволюція переходу від соціолінгвістики до соціології мови: соціально-груповою структурою суспільства в дзеркалі соціальної структури мови / Л. Ніколаєнко// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. – К., 2012. – № 3. – С. 16-26
10. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии / Э. Сепир; пер. с англ. А.Е. Кибрика. – М. : Прогресс, 1993. – Режим доступа : www.classes.ru/grammar/145.Sepir/
11. Уорф Б. Отношение норм поведения и мышления к языку. Наука и языкознание. Лингвистика и логика / Б. Уорф // Новое в лингвистике. – М., 1960. – С. 135–198
12. Швейцер А.Д. Современная социолінгвістика: Теория, проблемы, методы. М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 176 с.